

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – novembar/studeni 2022. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	6
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	6
<i>Maloprodaja.....</i>	8
<i>Transport.....</i>	9
<i>Tržište rada.....</i>	10
2. Javne finansije.....	13
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	14
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	16
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	17
<i>Cijene.....</i>	17
<i>Monetarni sektor.....</i>	19
<i>Bankarski sektor.....</i>	20
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	22
4. Vanjski sektor.....	24
<i>Platni bilans.....</i>	24
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	25
5. Strana direktna ulaganja.....	28

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

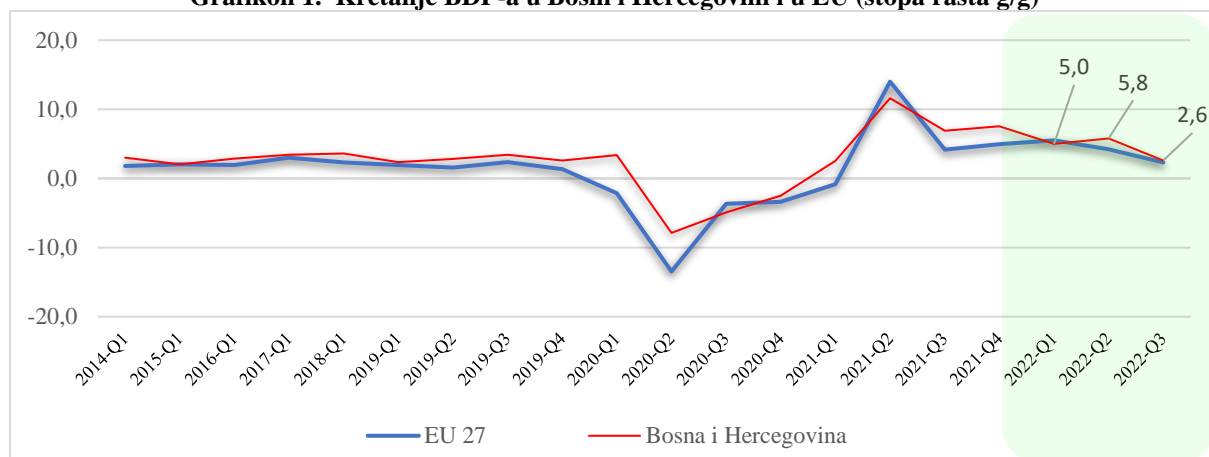
Trenutno raspoloživi statistički podaci za 2022. godinu ukazuju na to da je unatoč izazovima kao što su pojačani inflatorni pritisci i slabljenje globalnog ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini nastavljen trend rasta ekonomske aktivnosti iz prethodne godine. Tako je Bosna i Hercegovina prema podacima BHAS-a (statistika nacionalnih računa, rashodni pristup (K1-K3 2022) za period januar-septembar 2022. godine zabilježila relativno snažan realni ekonomski rast od oko 4,5% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Međutim, ono što vrijedi istaći jeste da je u drugoj polovini 2022. godine trend rasta značajno usporen u odnosu na početak godine što potvrđuju registrirane stope ekonomskog rasta po kvartalima K1 5,0%, K2 5,8% i K3 2,6%. Uvidom u strukturu ostvarenog rasta može se zaključiti da je domaća tražnja tražnja kroz povećanje potrošnje i bruto investicija predstavljala glavni oslonac rasta BDP-a, dok je vanjskotrgovinski bilans imao negativan doprinos ekonomskom rastu. Ako se ima u vidu da eksterno okruženju predstavlja veoma važnu strukturnu odrednicu ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini može se zaključiti da je visok nivo privredne aktivnosti u zemljama EU (realni rast od oko 4%²) značajno doprinio povećanju BDP-a u Bosni i Hercegovini u 2022. godini.³

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K3 2022. godine“, 30.12.2022. godine.

² Eurostat, Euroindicators, „Preliminary flash estimate for the third quarter of 2022“, 52/2022 - 15 Novembar 2022

³ EU Candidate Countries & Potential Candidates Quarterly, (CCEQ), 3rd Quarter 2022.

Grafikon 1. Kretanje BDP-a u Bosni i Hercegovini i u EU (stopa rasta g/g)

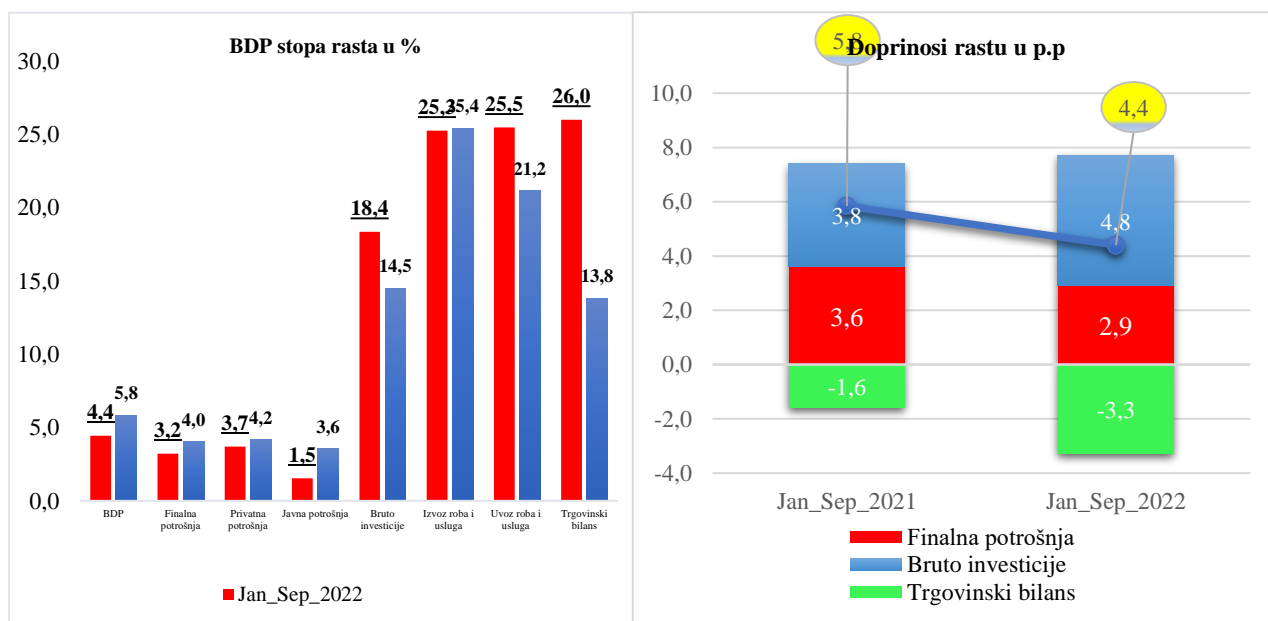
Izvori: BHAS i EUROSTAT

Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta BDP-a za period januar-septembar 2022. godine od oko 4,5% može se zaključiti da je finalna potrošnja predstavljala ključno uporište ekonomskog rasta u zemlji. Naime, u periodu januar-septembar 2022. godine došlo je do povećanja finalne potrošnje od 3,2% (privatna potrošnja 3,7%, javna potrošnja 1,5%), tako da je ukupan doprinos ekonomskom rastu iznosio oko 3 p.p. Povećanje broja zaposlenih od oko 2%, dvocifren rast novčanih priliva iz inostranstva uz kreditni rast sektora stanovništva od oko 5% uprkos jačanju inflatornih pritisaka omogućili su ovaj rast privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. Ako se ima u vidu da privatna potrošnja čini 75% BDP-a, može se zaključiti da je rast privatne potrošnje od preko 3% bio najzaslužniji za ostvareni ekonomski rast u prvoj polovini 2022. godine. Određeni kratkoročni statistički pokazatelji kao što su porast prometa u maloprodaji od oko 15%, rast robnog uvoza od preko 30%, kao i povećanje prihoda od PDV-a od oko 16% na implicitan način potvrđuju rast privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. S druge strane, obzirom na povećanje javnih rashoda usljed preduzetih mjera u borbi protiv inflacije i izborne godine javna potrošnja je očekivano porasla za 1,5% u odnosu na isti period prethodne godine uz doprinos ekonomskom rastu od 0,3 p.p. Međutim, ono što je obilježilo 2022. godinu u ekonomskom smislu kako u Bosni i Hercegovini tako i u svijetu jesu svakako pojačani inflatorni pritisci i izrazito visoke stope rasta cijena roba i usluga. Naime, post-pandemijski ekonomski oporavak, pokidani lanci snadbijevanja i u konačnici kriza u Ukrajini doveli su naglog skoka svjetskih cijena prije svega energenata i hrane, što se odrazilo na cijene ostalih roba i usluga u svijetu. Tako je rast svjetskih cijena u 2022. godini prema podacima IMF-a iznosio skoro 50%, pri čemu su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru kategorija energenti 97% (sirova nafta 66,5%, prirodni gas 213%) i hrane 20,5%. Ova globalna cjenovna kretanja rezultirala su naglim povećanjem cijena roba i usluga u Bosni i Hercegovini u 2022. godini.⁴ Tako je u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2022. godine registriran rast indeksa potrošačkih cijena CPI od 14% u odnosu na isti period prethodne godine. U slučaju nastavka trenda rasta kako svjetskih tako i potrošačkih cijena što je vrlo izvjesno, to bi se moglo vrlo negativno odraziti i na ekonomski rast. U skladu s tim, relevantne međunarodne institucije koje se bave projekcijama ekonomskog rasta značajno su revidirale projekcije ekonomskog rasta za 2022. godinu. Pored povećanja potrošnje, prema podacima statistike nacionalnih računa BHAS-a za period januar-septembar 2022 godine u Bosni i Hercegovini je registriran relativno snažan rast bruto investicija od 18,4% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je doprinos istih u ekonomskom rastu iznosio skoro 5 p.p. Međutim, prilikom interpretacije ovog relativno

⁴ <https://data.imf.org/?sk=471DDDF8-D8A7-499A-81BA-5B332C01F8B9&slId=1547558078595>

snažnog rasta investicija potrebno je imati u vidu da se u okviru kategorije nalaze i zalihe koje su vrlo vjerovatno imale utjecaj na rast investicija u ovom periodu. Pored kategorije zaliha, ova relativno visoka stopa rasta investicije nesumnjivo je posljedica i niske osnovice iz istog period prethodne godine, obzirom da oporavak investicionih ulaganja napreduje dosta sporije u odnosu na ostale komponente u strukturi BDP-a. Naime, iako podaci iz nacionalnih računa ukazuju na dvocifren rast investicija, određeni kratkoročni pokazatelji kao što je stagnacija građevinskih radova sa registriranom stopom rasta od -0,8%, kao i porast kredita nefinansijskim preduzećima od oko 5% to ne potvrđuju. Istovremeno jačanje kako izvozne tako i domaće tražnje uz značajan rast svjetski cijena rezultirao je snažnim rastom ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2022. godine ukupna vanjskotrgovinska razmjena (robe + usluge) uvećana je za oko 30%, što je posljedica istovremenog rasta izvoza i uvoz. Međutim, prilično ujednačene stope rasta uvoza 25,5% i izvoza 25,3%⁵ rezultirali su povećanjem vanjskotrgovinskog deficita od 26% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da je doprinos vanjskog sektora u ekonomskom rastu bio negativan i iznosio je preko 3 p.p. Detaljniji pregled strukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2022. godine po komponentama rasta prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 2: Struktura ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2022. godine (stope rasta u % i doprinosi rastu u p.p)

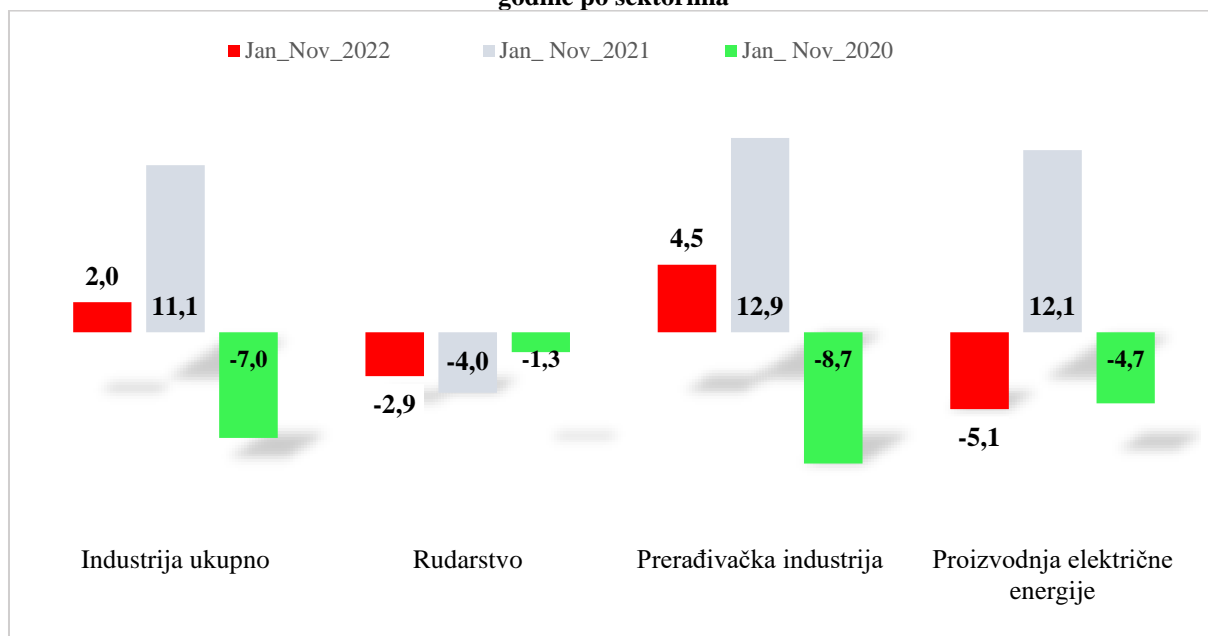
⁵ Prikazane stope rasta izvoza i uvoza predstavljaju ukupne kategorije (robe + usluge) i realna povećanja po ovim kategorijama, a podaci su preuzeti iz saopštenja statistike nacionalnih računa za BHAS-a K3 2022. godine.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Trenutno raspoloživi statistički podaci (međunarodni i domaći) za 2022. godine ukazuju na to da je trend rasta privredne aktivnosti nastavljen, ali nešto nižim intezitetom u odnosu na prethodnu godinu. Naime, prema podacima Eurostata za period januar-septembar 2022. godine u zemljama EU zabilježen je ekonomski rast od oko 4% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je ekonomski rasta u K3 iznosio je oko 2,5%.⁶ Čini se da je sličan trend kretanja privredne aktivnosti primjetan i u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-novembar 2022. godine u Bosni i Hercegovini je registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,0% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano na mjesečnom nivou, stopa rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje bila je negativna i iznosila je 1,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Negativne stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u posljednjih nekoliko mjeseci ukazuju na to da je u posljednjih nekoliko mjeseci došlo do određenog slabljenja proizvodnje u Bosni i Hercegovini u odnosu na početak godine. Ovakav trend kretanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini na implicitan način ukazuje da ekonomska aktivnost usporava u odnosu na početak godine. Ako se detaljnije posmatra struktura fizičkog obima proizvodnje može se zaključiti da je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u periodu januar-novembar 2022. godine ostvaren isključivo zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 4,5%. S druge strane, u okviru sektora rudarstvo zabilježeno je smanjenje od skoro 3%, dok je proizvodnja električne energije smanjena z preko 5% u odnosu na isti period prethodne godine.⁷ Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima za period januar-novembar 2022. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u periodu januar-novembar 2022. godine po sektorima

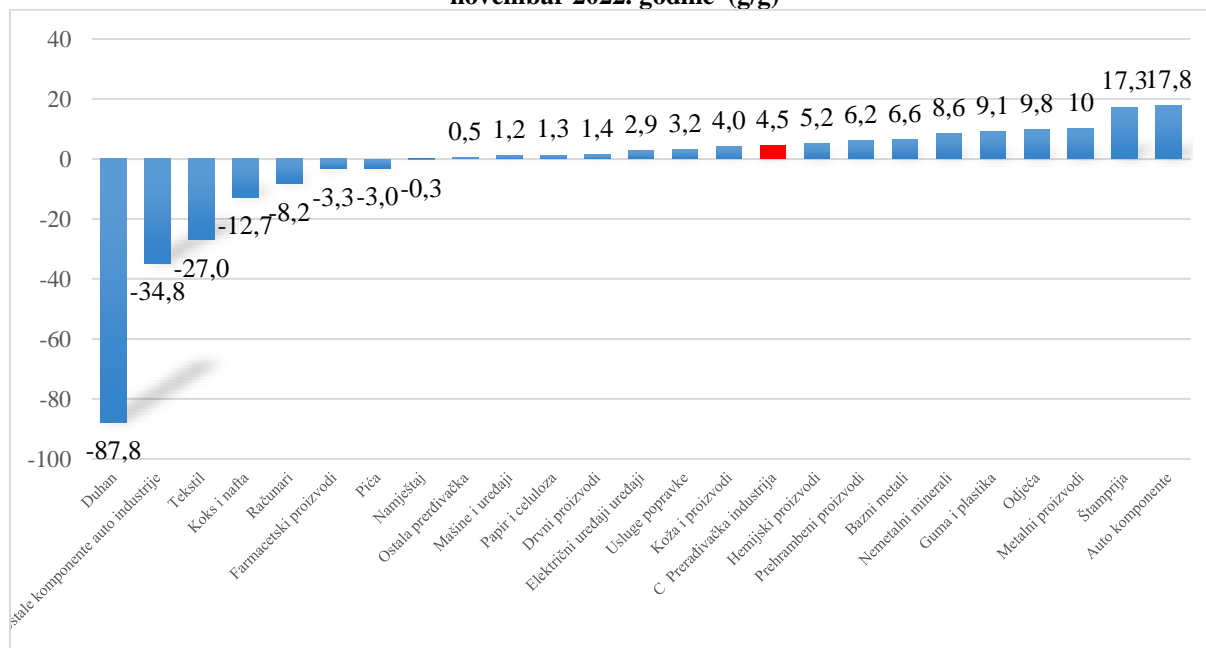
Izvor: BHAS

⁶ Eurostat, Euroindicators, „Industrial Production“, 43/2022, 20 May 2022.

⁷ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za novembar 2022. godine-prethodni podaci“, 26.12.2022. godine.

Proizvodni procesi u okviru prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini u velikoj mjeri su determinisana kretanjem izvozne tražnje odnosno privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima zemalja EU. U skladu s tim, još uvijek prilično snažan ekonomski rast u zemljama EU od oko 4% rezultirao je povećanjem fizičkog obima proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 4,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po granama najznačajniji rast proizvodnje je ostvaren u okviru tradicionalno izvoznih grana koje svoje proizvode plasiraju na tržišta zemalja EU. Pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po granama u periodu januar-novembar 2022. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 4. Stope rasta proizvodnje u okviru prerađivačke industrije po granama u periodu januar-novembar 2022. godine (g/g)

Izvor: BHAS

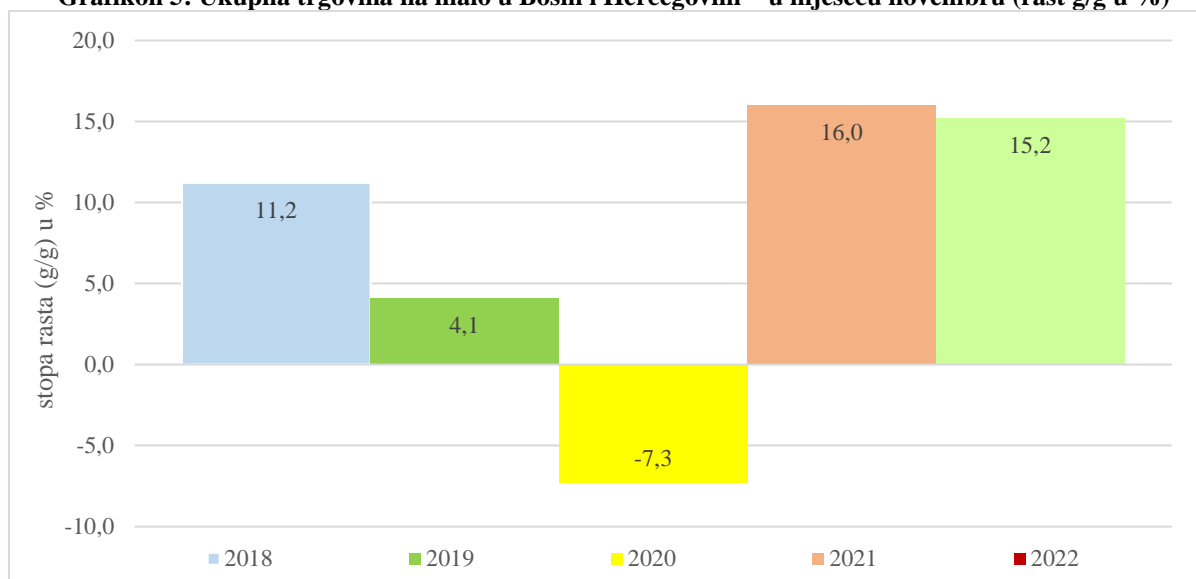
Maloprodaja

Prema zvaničnim podacima BHAS-a⁸, u periodu januar-novembar 2022. godine, realni rast prometa u maloprodaji porastao je za 13,6% g/g (ukupan promet u navedenom periodu iznosio je 13,5 milijardi KM).

Trgovina motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu s.p.), u navedenom periodu je realno porasla za 12,4% kao i trgovina na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. koja je ostvarila rast od 13,9%. Registrovani promet u maloprodaji, u periodu januar-novembar 2022. godine, kroz fiskalne uređaje u Bosni i Hercegovini, porastao za 21,7% (g/g). Kada se posmatraju navedene stope rasta prometa u obzir treba uzeti i činjenicu da se porast nabavnih, proizvodnih i transportnih cijena direktno odrazio i na porast nivoa cijena u maloprodaji a samim time i na podatke o ukupnom prometu u maloprodaji.

⁸ Izvor podataka: BHAS, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, novembar 2022. godine

Grafikon 5: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u mjesecu novembru (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

Realni rast prometa u maloprodaji, u mjesecu novembru 2022. godine, iznosio je 15,2% (g/g). Trgovina motornim gorivima u s.p. istovremeno je neznatno porasla za 0,6% (promet je veći za 1,3 miliona KM u odnosu na novembar prošle godine). Zahvaljujući rastu trgovine na malo neprehrambenim proizvodima (promet viši za 138 miliona KM g/g) te povećanju prometa u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima (promet je povećan za 22,5 miliona KM g/g) došlo je do značajnijeg porasta ostatka trgovine na malo⁹ od 19,2% g/g (ukupan promet u navedenom mjesecu viši je za 160 miliona KM g/g). Promet registrovan preko fiskalnih uređaja u Bosni i Hercegovini, u mjesecu novembru 2022. godine, viši je za 22,4% g/g.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) ostvario je rast od 8,5% dok je kod trgovina na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. došlo do smanjenja prometa za 6,6%.

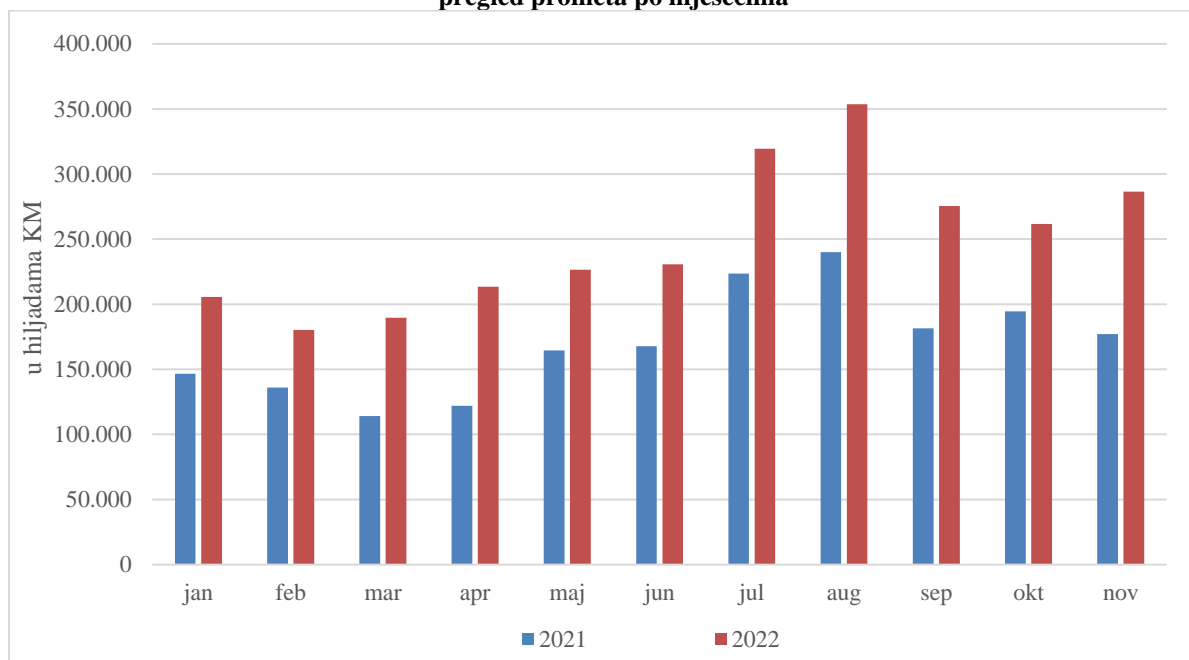
U strukturi trgovine na malo neprehrambenim proizvodima (u ovoj kategoriji je zabilježeno povećanje prometa za 138 miliona KM g/g) se primjećuje da je najveći rast ostvaren kod trgovine na malo ostalom robom u s.p. (promet veći za 121 miliona KM g/g). Pored spomenute kategorije, u novembru 2022. godine, došlo je i do neznatnog rasta prometa kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama. Kod trgovine na malo informacijsko komunikacijskom opremom ostvaren je rast od 5,7% (promet 9,2 miliona KM, porast za 0,5 miliona KM g/g) dok je trgovina na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju viša za 18,8% g/g (promet u mjesecu novembru 2022. godine 17,8 miliona KM, porast za 2,8 miliona KM g/g).

Kod trgovine na malo ostalom opremom za domaćinstvo je registrovano povećanje prometa od 5% (promet veći za 4,8 miliona KM g/g).

Nasuprot navedenim kategorijama kod trgovine na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica je zabilježen manji promet za 1% g/g.

⁹ nakon izuzimanja trgovine motornim gorivima u s.p.

Grafikon 6: Trgovina na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože u s.p. pregled prometa po mjesecima

Izvor: BHAS

U sklopu trgovine ostalom robom u s.p., u mjesecu novembru 2022. godine, najveći porast prometa i ujedno najvišu stopu rasta prometa je zabilježila kategorija trgovine na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože gdje je ostvareni rast iznosio 61,9% (promet je porastao za 109,5 miliona KM). Do porasta je došlo i kod trgovine na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo gdje je rast iznosio 11,3% g/g (porast prometa za 3,8 miliona KM) te kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima gdje je promet uvećan za 5% g/g (porast prometa za 4,2 miliona KM). Rast je ostvaren i u kategoriji trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama koja je u novembru 2022. godine viša za 26,6% (promet je viši za 2,9 miliona KM).

Jedina kategorija (u sklopu trgovine ostalom robom u s.p.) koja je navedenom mjesecu zabilježila smanjenje prometa od 2,9% g/g bila je trgovina na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima.

Transport

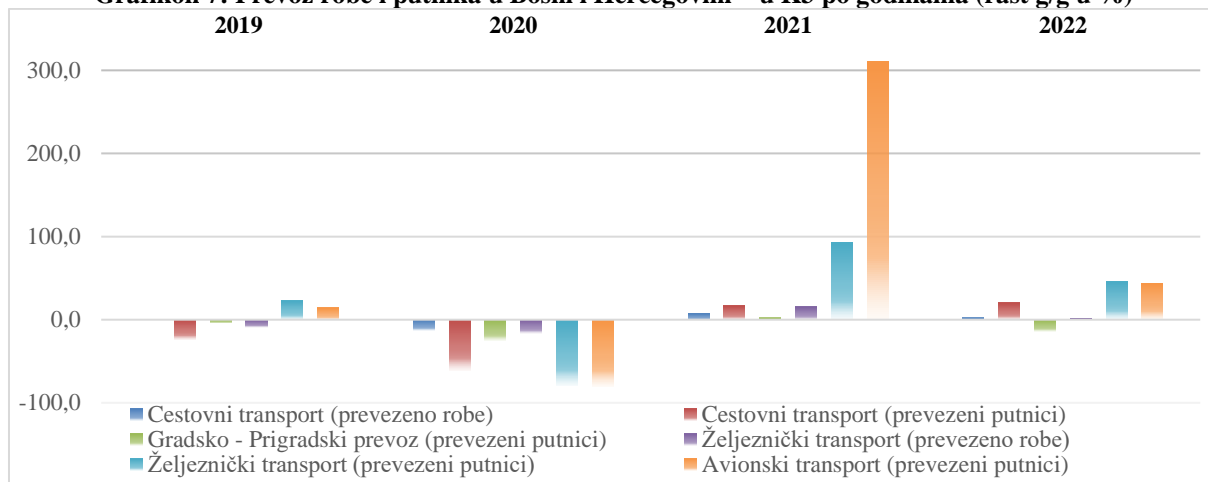
Podaci za cestovni transporta roba, u K3 2022. godine, ukazuju na povećanje prevezenih tona robe za 2,5% u odnosu na K3 2021. godine. Broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu bilježi rast od 20,1%¹⁰, dok je istovremeno prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu smanjen za 14,1%. Kod prometa roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježeni je rast opsega prevezene robe za 1,9% dok je broj prevezenih putnika porastao za 45,6% g/g¹¹. Kod avio saobraćaja je u K3 2022. godine također došlo do povećanja broja prevezenih putnika, zabilježen je rast od 44%¹².

¹⁰ Izvor podataka: BHAS, Saopštenje - Cestovni saobraćaj III kvartal, decembar 2022. godine

¹¹ Izvor podataka: BHAS, Saopštenje - Željeznički saobraćaj III kvartal, decembar 2022. godine

¹² Izvor podataka: BHAS, Saopštenje - Vazdušni saobraćaj III kvartal, decembar 2022. godine

Grafikon 7: Prevoz robe i putnika u Bosni i Hercegovini – u K3 po godinama (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

U okviru djelatnosti prometa transporta i skladištenja, u K3 2022. godine¹³, je zabilježen nominalan rast od 25,5% g/g. Najveći porast je ostvaren kod kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta gdje je stopa rasta iznosila 29,4% g/g. U oblasti skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu, u K3 2022. godine, ostvaren je rast prometa od 15,3% dok je istovremeno u oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti rast iznosio 15,4%.

Tržište rada

U decembru 2022. godine objavljena je **anketa o radnoj snazi** u Bosni i Hercegovini za treći kvartal 2022. godine.

U trećem kvartalu 2022. godine, u Bosni i Hercegovini radnu snagu činilo je 1,366 miliona lica od kojih je 1,163 miliona (85,2%) zaposlenih i 203 hiljada (14,8%) nezaposlenih lica. U odnosu na prethodni kvartal, broj zaposlenih lica se povećao za 0,8%, a broj nezaposlenih lica se smanjio za 5,7%. Struktura zaposlenih lica prema područjima djelatnosti u K3 pokazuje da je najveće učešće zaposlenih lica u uslužnim djelatnostima 59,1%, zatim u industriji i građevinarstvu 33,4% i u poljoprivredi, šumarstvu i ribolovu 7,5%.

Stopa aktivnosti u trećem kvartalu 2022. godine je ostala skoro nepromijenjena u odnosu na drugi kvartal i iznosila je 47,3%, dok je stopa zaposlenosti skromno uvećana (40,3%). S druge strane, stopa nezaposlenosti u K3 je smanjena u odnosu na K2 i iznosila je 14,8% što je predstavljeno u tabeli ispod.

Od ukupnog broja nezaposlenih lica u trećem kvartalu 2022. godine njih 50 hiljada ili 24,8% je tražilo posao kraće od 12 mjeseci, dok je 37 hiljada ili 18,2% lica tražilo posao od 12 mjeseci do dvije godine. Broj nezaposlenih lica koje su tražile posao dvije godine i duže iznosio je 115 hiljada ili 57%. Obrazovna struktura nezaposlenih lica u K3 2022. godine pokazuje da 68,2% lica ima završenu srednju školu i specijalizaciju, slijede lica sa završenom osnovnom školom ili nižim obrazovanjem 16,5% i lica sa završenom višom školom, fakultetom, magisterijem, doktoratom 15,4%.

¹³ Izvor podataka: BHAS, Saopštenje- Indeksi prometa prijevoza i skladištenja u Bosni i Hercegovini, novembar 2022. godine

Tabela 1: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini (u 000)¹⁴

	K1 2021.	K2 2021.	K3 2021.	K4 2021.	K1 2022.	K2 2022.	K3 2022.
Radno sposobno stanovništvo (15-89)	2.904	2.904	2.904	2.904	2.887	2.887	2.887
Lica izvan radne snage ¹⁵ (15-89)	1.527	1.517	1.502	1.498	1.499	1.519	1.521
Radna snaga (15-89)	1.377	1.387	1.402	1.406	1.388	1.368	1.366
<i>Zaposlena lica (15-89)</i>	1.115	1.137	1.173	1.179	1.157	1.154	1.163
<i>Nezaposlena lica (15-74)</i>	262	250	229	226	231	215	203
Stopa nezaposlenosti ¹⁶ (15-74)	19,1%	18,1%	16,4%	16,1%	16,7%	15,7%	14,8%
Stopa aktivnosti ¹⁷ (15-89)	47,4%	47,7%	48,3%	48,4%	48,1%	47,4%	47,3%
Stopa zaposlenosti ¹⁸ (15-89)	38,4%	39,1%	40,4%	40,6%	40,1%	40,0%	40,3%

Izvor: Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini za 2021. godinu i K1, K2 i K3 2022. godine

Administrativni podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za novembar 2022. godine nisu objavljeni od strane BHAS-a u periodu pripreme Informacije, pa se podaci u tekstu odnose na oktobar 2022. godine.

Prema podacima BHAS-a broj zaposlenih lica u Bosni Hercegovini u oktobru 2022. godine iznosio je oko 846,4¹⁹ hiljada i u odnosu na isti mjesec prethodne godine uvećan je za 2,7%. Prema područjima djelatnosti najznačajniji rast broja zaposlenih lica u oktobru 2022. godine bio je u djelatnosti trgovine, prerađivačke industrije, informacija i komunikacija, te djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (doprinos rastu ovih djelatnosti zajedno je oko 1,7 p.p.). Uz rast obima proizvodnje u djelatnosti prerađivačke industrije broj zaposlenih lica je uvećan za 1,8% g/g u oktobru 2022. godine. Pored industrije, značajan rast broja zaposlenih lica bio je u djelatnosti trgovine²⁰ na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (4,8% g/g), informacija i komunikacija (8,3% g/g) i djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (3,5% g/g).

Podatak o broju registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za novembar 2022. godine nije objavljen u periodu pripreme Informacije, pa se podaci u tekstu odnose na oktobar 2022. godine. Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u oktobru 2022. godine je manji za 6,5% u odnosu na oktobar 2021. godine i iznosio je oko 357,3 hiljada. Na osnovu raspoloživih podataka u tabeli ispod stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u oktobru 2022. godine je iznosila 29,7%.

¹⁴ Zbog zaokruživanja decimala u nekim slučajevima zbir brojeva nije jednak predstavljenom broju.

¹⁵ Osobe/lica izvan radne snage su osobe starosti od 15 do 89 godina koje nisu svrstane u zaposleno ili nezaposleno stanovništvo, odnosno sve osobe koje u referentnoj sedmici nisu obavljale nijedan plaćeni posao, nisu aktivno tražile posao ili nisu bile u mogućnosti da počnu da rade u roku od dvije sedmice nakon isteka referentne sedmice.

¹⁶ Ukupna stopa nezaposlenosti izračunata je kao omjer nezaposlenih starosti 15-74 godine i ukupnog aktivnog stanovništva starosti 15-74 godine.

¹⁷ Ukupna stopa aktivnosti izračunata je kao omjer aktivnog stanovništva starosti 15-89 godina i radno sposobnog stanovništva starosti 15-89 godina.

¹⁸ Ukupna stopa zaposlenosti izračunata je kao omjer zaposlenih starosti 15-89 godina i ukupnog radno sposobnog stanovništva starosti 15-89 godina.

¹⁹ Privremeni podatak.

²⁰ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u oktobru 2022. godine ostvario je rast od 19,6% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrano u stalnim cijenama, ukupan promet trgovine na malo ostvario je rast od 10,1% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeksi prometa trgovine na malo, oktobar 2022. godine.

Tabela 2: Broj zaposlenih²¹ lica (revidirani podaci) i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
I-2022	831.295	2,5%	377.126	-9,1%
II-2022	832.018	2,7%	375.689	-8,5%
III-2022	833.923	2,6%	371.982	-8,5%
I-III 2022	832.412	2,6%	374.932	-8,7%
IV-2022	839.775	2,4%	365.878	-9,0%
V-2022	841.339	2,3%	360.511	-9,0%
VI-2022	843.527	2,1%	359.607	-8,7%
I-VI 2022	836.979	2,4%	368.466	-8,8%
VII-2022	841.254	2,0%	361.774	-8,5%
VIII-2022	838.410	1,8%	360.434	-8,2%
IX-2022	846.129	1,8%	356.531	-7,2%
I-IX 2022	838.630	2,2%	365.504	-8,5%
X-2022	846.375	2,7%	357.312	-6,5%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za novembar 2022. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na oktobar 2022. godine.

Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u oktobru 2022. godine iznosila je 1.156 KM i nominalno je veća za 14,8% u odnosu na oktobar 2021. godine. Ipak, realni rast prosječne neto plate bio je negativan ako se uzme u obzir da je u oktobru inflacija iznosila 17,4%.

Prosječna neto plata je nominalno uvećana u svim područjima djelatnosti u posmatranom periodu, ali je realni rast u pojedinim djelatnostima bio negativan²² zbog pomenutog rasta inflacije.

Najveća nominalna stopa rasta neto plate u oktobru 2022. godine bila je u području administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (28,9%), djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (19,8% g/g), trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (19,2% g/g).

Najmanja prosječna isplaćena neto plata u oktobru 2022. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (745 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.665 KM).

²¹ U decembru 2022. godine BHAS je objavio revidirane podatke o broju zaposlenih lica u tekućoj godini. Podaci do septembra 2022. godine su konačni, a za ostale mjesec 2022. godine privremeni. Stoga se podaci u ovoj Informaciji razlikuju u odnosu na prethodne izvještaje.

²² U djelatnosti vađenja ruda i kamena, prerađivačkoj industriji, proizvodnji i snabdijevanju el. energijom, plinom i parom, građevinarstvu, prevozu i skladištenju, informacijama i komunikacijama, finansijskim djelatnostima, poslovanju nekretninama, javnoj upravi, obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti itd. prosječne neto plate su nominalno uvećane, ali su uz pomenutu stopu inflacije realno smanjene.

Tabela 3: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
I-2022	1.043	7,6%
II-2022	1.059	10,2%
III-2022	1.092	10,4%
I-III 2022	1.065	9,4%
IV-2022	1.083	9,9%
V-2022	1.106	12,8%
VI-2022	1.126	13,0%
I-VI 2022	1.085	10,7%
VII-2022	1.134	13,1%
VIII-2022	1.145	13,7%
IX-2022	1.154	14,7%
I-IX 2022	1.105	11,7%
X-2022	1.156	14,8%

Izvor: BHAS

U novembru 2022. godine prosječna penzija u Bosni i Hercegovini iznosila je 480 KM i nominalno je veća za 13,6% u odnosu na novembar 2021. godine.²³

Penzije u oba entiteta su tokom 2022. godine uvećane, što je uticalo na pomenuti nominalni rast prosječne penzije.²⁴ Međutim, zbog inflacije (16,3% u posmatranom mjesecu) realni rast prosječne penzije bio je negativan.

Najniža penzija u novembru 2022. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine uvećana je u odnosu na prošli mjesec i iznosila je 445,7²⁵ KM, dok je u Republici Srpskoj iznosila 242,6²⁶ KM za penzijski staž do 15. godina i nije se mijenjala u odnosu na prošli mjesec.

Ukupan broj penzionera u Bosni i Hercegovini u novembru 2022. godine iznosio je oko 709,9 hiljada i veći je u odnosu na novembar 2021. godine za 1,2%.²⁷

²³ Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog boja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera.

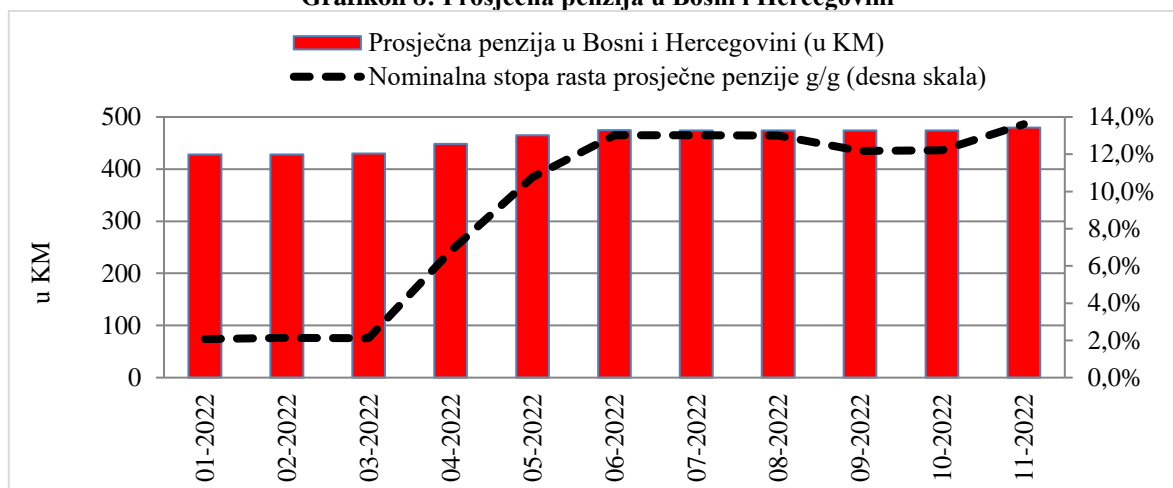
²⁴ Odlukom Upravnog odbora Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje o redovnom usklađivanju, penzije za april 2022. godine uvećane su za 7,3%. Pored uvećanih aprilskih penzija, korisnici će primiti i razliku između isplaćene i uvećane penzije za prva tri mjeseca ove godine. Pored toga, prema odluci Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o vanrednom usklađivanju, penzije sa izuzetkom najviših i ostvarenih u 2022. godini su povećane za 3,5%. Odluka o vanrednom usklađivanju penzija primjenjuje se od isplate penzija za juni 2022. godine. Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje. U Republici Srpskoj penzije ostvarene do 31.12.2021. godine svim korisnicima prava usklađuju se od 01.01.2022. godine i povećavaju za 4% (redovno godišnje usklađivanje 3,36% i vanredno povećanje 0,64%). Pored toga, penzije svim korisnicima prava počev od 01. maja 2022. godine vanredno se usklađuju i povećavaju za 10%. Izvor: Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske. Izvor: Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske.

²⁵ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je 13.10.2022. godine usvojila zaključak, a potom 28.10.2022. donijela Odluku kojom je utvrđeno povećanje najniže penzije od pet posto, počev od obračuna penzija za novembar 2022. godine.

²⁶ U Republici Srpskoj za penzijski staž 15-20 godina najniža penzija je iznosila 291,08 KM, za penzijski staž 20-30 godina iznosila je 339,60 KM, za penzijski staž 30-40 godina iznosila je 388,15 KM i za penzijski staž 40 i više godina najniža penzija je iznosila 485,19 KM.

²⁷ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

Grafikon 8: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini

Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

U periodu januar - novembar 2022. godine, u Bosni i Hercegovini, nastavljen je trend rasta ukupno naplaćenih javnih prihoda. Ukupni javni prihodi u posmatranom periodu su iznosili oko 17,7 milijardi KM, i veći su za oko 16,5% u poređenju sa istim periodom 2021. godine. U strukturi javnih prihoda dominiraju prihodi od indirektnih poreza (51,3%). Glavni razlog rasta prihoda od indirektnih poreza leži u ekonomskoj aktivnosti u zemlji, dešavanjima u sektoru vanjske trgovine, ali i opštem rastu cijena. Na rast prihoda od direktnih poreza i doprinosa uticala su dešavanja na tržištu rada i mjere entitetskih vlada koje su donošene i primjenjuju se tokom posmatrane godine.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Od 01.01.2022. na snazi je Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i duvan za pušenje za 2022. godinu²⁸.

Naplaćeni prihodi. U mjesecu oktobru 2022. godine nastavljen je trend rasta ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza od strane Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu UIO), uz prisutno blago usporenje. Kao i u ranije posmatranim mjesecima, na rast naplate prihoda od indirektnih poreza u značajnoj mjeri su uticali: nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u zemlji, dešavanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni, a posebno više stope rasta uvoza, bazni efekat iz prethodne godine, porast uvoznih cijena, ali i opšteg nivoa cijena. Rast prihoda u mjesecu novembru uticao je i na rast prihoda u kumulativu, tako su naplaćeni prihodi od indirektnih poreza u periodu januar - novembar 2022. godine iznosili oko 9,1 milijardu KM i u odnosu na naplaćene prihode od indirektnih poreza za isti period prošle godine, su veći za 18,4%. U strukturi prikupljenih prihoda, tokom posmatranog

²⁸ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2022. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 67/21), a koja se primjenjuje od 01.01.2022. godine. Odlukom je definisano da se od 01.01.2022. godine, na cigarete i duvan za pušenje plaća sljedeća akciza i to :

1. akciza na cigarete - minimalna akciza (proporcionalna+specifična) iznosi 3,33 KM za pakovanje cigareta od 20 komada:
- proporcionalna akciza po stopi od 42% na osnovicu utvrđenu u skladu sa članom 15. stav (1) tačka b) Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17) i
- specifična akciza u iznosu od 82,50 KM za 1.000 komada, odnosno 1,65 KM za pakovanje od 20 komada
2. akciza na duvan za pušenje u iznosu od 133,20 KM po kilogramu.

perioda, najviše je prikupljeno prihoda od poreza na dodatu vrijednost (PDV) (72,2% udio u ukupnim prihodima) i prihoda od akciza na uvozne proizvode (16,3%). U isto vrijeme, su isplate povrata sa JR UIO bile veće za 38,7% g/g, što je umanjilo neto efekat naplate. Neto prihodi, u istom periodu, su iznosili oko 7,2 milijarde KM i veći su za 14,0% g/g.

Sve kategorije prihoda iz nadležnosti UIO Bosne i Hercegovine, dale su pozitivan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza i to: PDV od 11,7 p.p., prihodi od akciza 2,3 p.p., prihodi od putarina 1,3 p.p. i prihodi od carina 1,0 p.p..

Tabela 4: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2022	jan-nov 2021	jan-nov 2022	sep 2022	okt 2022	nov 2022
<i>Bruto prihodi - prikupljeno</i>	100,0	16,1	18,4	15,3	15,4	13,5
<i>Povrati</i>	21,7	15,8	38,7	21,6	37,7	25,7
<i>Neto prihodi - prikupljeno</i>	78,3	16,2	14,0	13,9	10,9	10,7
<i>PDV</i>	50,3	18,2	16,4	22,3	16,6	12,5
<i>Carine</i>	4,0	22,4	33,7	40,4	31,5	32,5
<i>Akcize</i>	15,9	10,3	9,9	-3,1	-3,1	6,0
<i>Putarine</i>	6,4	12,8	-4,4	-7,5	-6,1	-11,4
<i>Ostali prihodi</i>	0,2	16,5	0,2	-1,6	6,8	-2,7
<i>Neusklađeni prihodi</i>	1,6	-1,0	103,0	-	-6,5	...
<i>Raspoloživo za raspodjelu</i>	100,0	16,1	18,4	15,5	-17,6	12,9
<i>Minimalne rezerve</i>	22,2	15,6	37,7	24,9	10,7	24,9
<i>Budžeti</i>	77,8	16,2	14,1	13,5	-22,6	10,1
<i>Servisiranje vanjskog duga</i>	7,3	4,5	8,7	29,4	72,1	-1,2
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	4,8	5,0	8,3	40,3	73,4	-7,1
<i>Republika Srpska</i>	2,3	2,5	9,8	7,6	69,9	12,9
<i>Brčko Distrikt</i>	0,1	-18,6	5,1	19,1	183,3	52,5
<i>Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga</i>	70,5	17,8	14,8	10,8	-27,3	11,9
<i>Institucije Bosne i Hercegovine</i>	8,5	0,0	11,4	11,4	11,4	11,4
<i>Federacija Bosne i Hercegovine</i>	38,1	19,5	15,2	7,7	-28,3	14,8
<i>Republika Srpska</i>	21,6	23,8	15,3	15,8	-35,5	7,3
<i>Brčko Distrikt</i>	2,3	21,1	15,3	14,0	-13,1	9,9

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. U posmatranom periodu 2022. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 6,5 milijardi KM, što je za 22,1% više u poređenju sa istim periodom 2021. godine. Kao posljedica rasta izvoza, i rasta povrata sa JRT UIO, koji je tokom posmatranog perioda, bio snažan, neto prihodi od PDV-a su iznosili oko 4,7 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ostvarili su rast od 16,4%. Prihodi od PDV-a po osnovu uvoza roba uvećani su za oko 31,1% u poređenju sa istim periodom prethodne godine, dok su prihodi naplaćeni iz prometa domaćih roba i usluga rasli stopom od oko 8,4% g/g.

Akcize. Nakon dva mjeseca sa negativnim stopama rasta, prihodi od akciza u novembru 2022. godine ponovo bilježe pozitivnu stopu rasta. Navedeni rast se odrazio na kumulativ perioda. Tokom perioda januar - novembar, neto prihodi od akciza su iznosili oko 1,5 milijardi KM, čime je registrovana stopa rasta istih iznosila 9,9% g/g. Prihodi od akciza na uvozne proizvode su rasli stopom od 14,2% i to zahvaljujući rastu prihoda od akciza na uvozni duvan i duvanske prerađevine. Prihodi od akciza na uvoznu naftu i naftne prerađevine bilježe smanjenje od oko 4,1% g/g. Sa druge strane, akcize na domaće proizvode su smanjene za oko 68,5% g/g. Razlog za njihovo smanjenje leži u značajnom smanjenju prihoda od akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine. Potrošnja domaćih i uvoznih cigareta (prihodi od akciza), iskazana kroz broj izdatih akciznih markica pokazuje da nije bilo potrošnje domaćih cigareta. Sa druge strane, podaci o izdatim uvoznim akciznim markicama u istom periodu pokazuju rast potrošnje uvoznih cigareta.

Putarine. Negativne stope rasta prihoda od putarina, tokom posljednjih mjeseci, značajno su se odrazile na kumulativnu stopu posmatranog perioda. U novembru mjesecu 2022. stopa je čak dvocifrena. U periodu januar - novembar 2022. godine, navedeni prihodi su iznosili su oko 573 miliona KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manji su za oko 4,4% g/g.

Carine. Tokom posmatranog perioda tekuće godine prihodi po ovom osnovu, su iznosili oko 388 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine veći su za oko 33,7%. Visoka stopa rasta prihoda od carina dijelom je posljedica niske osnovice iz prethodne godine, ali se može povezati i sa rastom cijena proizvoda na inostranim tržištima koji se uvoze u Bosnu i Hercegovinu (energenti, sirovine, hrana i druge robe).

Raspoređeni prihodi. U periodu januar - novembar 2022. godine, ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu su iznosili oko 9,1 milijardu KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 363 miliona KM, minimalne rezerve (povrati sa JR UIO) u iznosu od oko 1,9 milijardi KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od oko 792 miliona KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 6,0 milijardi KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima²⁹. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 3,7 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 503 miliona KM), Republici Srpskoj oko 2,0 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 241 milion KM) i Brčko Distriktu oko 214 miliona KM (za servis vanjskog duga 7,3 miliona KM). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa jedinstvenog računa UIO za servis vanjskog duga su veća za 8,7%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga uvećana za 14,8%.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U cilju povećanja plata zaposlenih i podizanja njihovog životnog standarda, entitetske vlade su donijele određene mjere koje su se počele primjenjivati sa početkom posmatrane godine. Nove mjere donošene su i u toku tekuće godine i dale su određene pozitivne rezultate u naplati prihoda poreskih uprava.

Entitetske poreske uprave su tokom perioda januar-novembar 2022. godine, ukupno prikupile oko 8,6 milijardi KM javnih prihoda, iz svojih nadležnosti. Navedeni prihodi su ostvarili rast od 14,5% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Detalji slijede u tabeli ispod.

Tabela 5: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar-novembar

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2021	2022		2021	2022		2021	2022	
Direktni porezi	866,7	1.132,0	30,6	440,4	594,3	34,9	1.307,1	1.726,2	32,1
<i>Porez na dohodak</i>	420,5	508,7	21,0	180,7	241,6	33,7	601,3	750,3	24,8
<i>Porez na dobit</i>	342,5	499,5	45,9	218,9	310,7	42,0	561,3	810,3	44,3
<i>Porezi građana</i>	103,1	123,4	19,6	40,8	41,9	2,7	143,9	165,3	14,8
<i>Ostali porezi</i>	0,6	0,4	-34,0	0,0	0,0	-	0,6	0,4	-34,0
Takse, kazne i naknade	668,2	684,1	2,4	419,6	445,4	6,2	1.087,8	1.129,6	3,8
Doprinosi	3.494,9	3.965,4	13,5	1.619,6	1.775,2	9,6	5.114,6	5.740,7	12,2
<i>Penzijsko/invalidsko osiguranje</i>	1.958,2	2.219,7	13,4	923,4	1.062,7	15,1	2.881,5	3.282,4	13,9
<i>Zdravstvo osiguranje</i>	1.376,4	1.564,0	13,6	584,0	583,4	-0,1	1.960,4	2.147,4	9,5
<i>Zavod za zapošljavanje</i>	160,4	181,8	13,3	28,8	33,0	14,6	189,2	214,8	13,5
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	78,0	89,9	15,4	78,0	89,9	15,4
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	5,5	6,2	12,5	5,5	6,2	12,5
Ostali prihodi	0,9	1,1	30,4	0,2	0,7	227,2	1,1	1,9	69,1
UKUPNO	5.030,7	5.782,7	14,9	2.479,9	2.815,7	13,5	7.510,5	8.598,4	14,5

Izvor: entitetske poreske uprave

²⁹ Odlukom Upravnog odbora UIO Bosne i Hercegovine, broj: 02-17-24-3-1/22 od 22.09.2022. godine, utvrđeni su privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedininstvenog računa za period oktobar-decembar 2022. godine, i isti iznose: FBiH 63,10%, RS 33,35% i Brčko Distrikt BiH 3,55%.

Socijalni doprinosi. Ukupno prikupljeni prihodi po osnovu socijalnih doprinosa, tokom posmatranog perioda, su iznosili oko 5,7 milijardi KM, čime su u poređenju sa istim periodom prethodne godine ostvarili rast od 12,2%. Sve pojedinačne kategorije prihoda od doprinosa bilježe dvocifrene pozitivne stope rasta. Dominantna kategorija ovih prihoda jesu prihodi od doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO), koji su zabilježili stopu rasta od oko 13,9% g/g.

Direktni porezi. Prihodi po ovom osnovu na nivou Bosne i Hercegovine, tokom posmatranog perioda, su ostvarili povećanje od oko 32,1% u poređenju sa istim periodom 2021. godine. U posmatranom periodu po osnovu direktnih poreza ukupno je naplaćeno oko 1,7 milijardi KM. U strukturi navedenih prihoda dominiraju prihodi od poreza na dobit. Stopa rasta prihoda od poreza na dobit je značajno uvećana (44,3% g/g), što je direktna posljedica uticaja pandemije Covid-19³⁰. Međutim, nominalno posmatrano, uvećanje iznosi 249 miliona KM. Na pomenuti rast uticali su ostvareni prihodi od poreza na dobit banaka, pravnih lica iz oblasti elektroprivrede, pošte i telekomunikacija, kao i organizovanja igara na sreću, ali i društava za osiguranje imovine i lica. Na visoku stopu rasta ovih prihoda uticao je bazni efekat iz prethodne godine (negativne i niske stope rasta zbog uticaja pandemije), ali i uplata ovog poreza prema prijavi koju su obveznici dužni podnijeti do 31.03. godine, za prethodnu godinu. Prihodi od poreza na dohodak bilježe stopu rasta od oko 24,8% g/g, kao rezultat rasta prihoda od poreza na dohodak na lična primanja, kao i prihoda po osnovu poreza na obavljanje samostalne djelatnosti.

Takse, kazne i naknade. Po osnovu različitih taksi, naknada i kazni, tokom posmatranog perioda 2022. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,1 milijardu KM, što je za 3,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Na rast prihoda u kategoriji taksi najviše uticaja je imalo povećanje naplate različitih administrativnih, komunalnih i boravišnih taksi. U kategoriji naknada najveći pozitivan doprinos rastu ove kategorije prihoda dali su rast prihoda od naknada za priređivanje igara na sreću, naknada za korišćenje šuma i šumskih sirovina, naknada za korišćenje mineralnih sirovina i različitih naknada za vode.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Prema podacima Svjetske banke, cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u novembru 2022. godine manja je u poređenju sa prethodnim mjesecom oko 3 \$ i iznosi 87,4 \$/barelu. U odnosu na novembar 2021. godine cijena sirove nafte je bila veća za 9,3%.

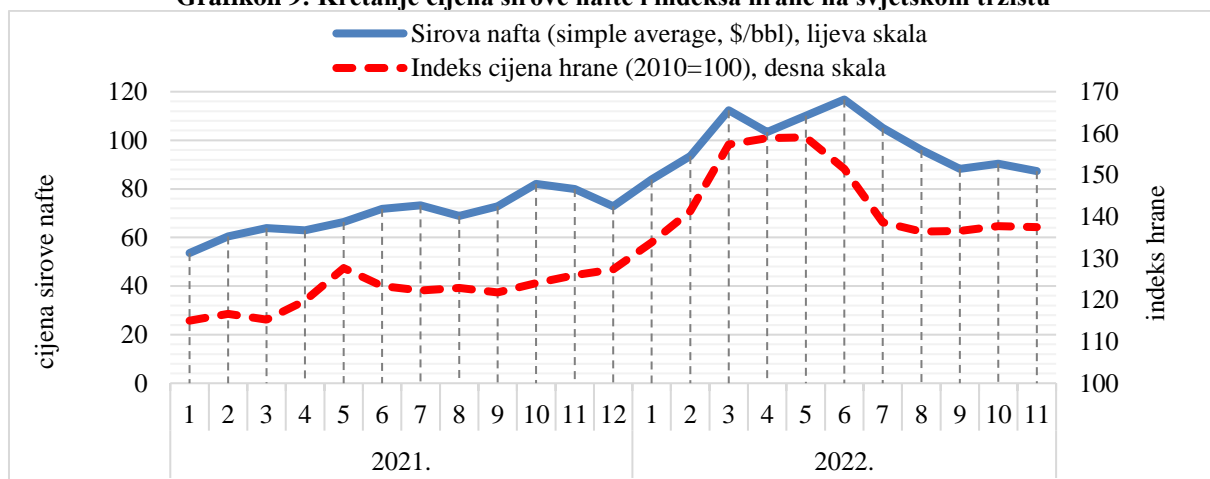
Indeks cijena hrane na svjetskom tržištu u novembru 2022. godine nije se bitno mijenjao u odnosu na prethodni mjesec, ali je viši u odnosu na novembar 2021. godine za 9,2%. Rast cijena energenata i hrane imao je bitan doprinos rastu ukupne inflacije.

Prema podacima Eurostata³¹ inflacija u EU 27 u periodu I-XI 2022. godine je iznosila 9% odnosno u novembru 2022. godine je iznosila 11,1%.

³⁰ Prijava poreza na dobit za prethodnu godinu pravna lica su u obavezi podnijeti do 31.03.2022. Porez na dobit obračunava se i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit.

³¹ Statistički ured Evropske unije.

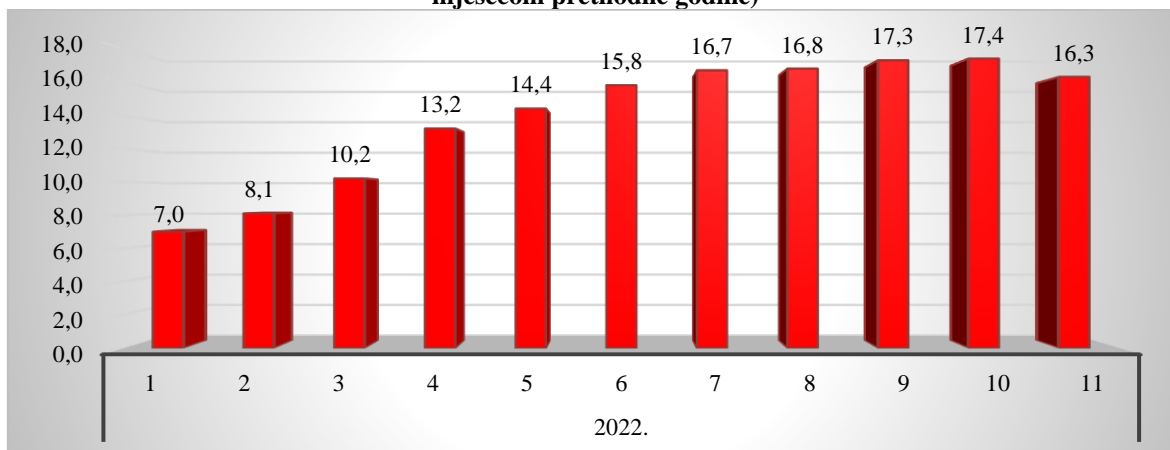
Grafikon 9: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

U novembru 2022. godine inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je 16,3% u poređenju sa novembrom 2021. godine. U periodu I-XI 2022/I-XI 2021 inflacija je iznosila 14%. Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje najznačajniji rast cijena zabilježen je u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prevoza te stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata.

Grafikon 10: Kretanje inflacije u Bosni i Hercegovini po mjesecima u 2022. godini (poređenje sa istim mjesecom prethodne godine)

Izvor: BHAS

Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-XI 2022/I-XI 2021 bile su veće za 26,2% g/g. Rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu značajno je determinisao rast cijena u pomenutom odjeljku. Pored toga, u posmatranom periodu cijene su značajano uvećane u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (21,3%) uz poskupljenja hljeba i žitarica, mesa, mlijeka, jaja, ulja i masnoća, voća i povrća itd. Ovaj odjeljak je ujedno imao i najveći uticaj na rast ukupne inflacije u Bosni i Hercegovini. Cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata su uvećane 13,8% g/g. Rast cijena plina, vodosnabdijevanja, tečnih i čvrstih goriva, održavanja i popravke stana kao i najamnina za stanovanje imao je doprinos rastu cijena u ovom odjeljku.

U tabeli ispod je predstavljeno kretanje indeksa potrošačkih cijena po odjeljcima prema namjeni potrošnje.

Tabela 6: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	XI 2022	I-XI 2022
	XI 2021	I-XI 2021
00 Ukupan indeks	116,3	114,0
01 Hrana i bezalkoholna pića	124,5	121,3
02 Alkoholna pića i duvan	102,5	101,6
03 Odjeća i obuća	92,9	94,1
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	119,1	113,8
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	112,2	108,6
06 Zdravstvo	102,2	101,4
07 Prevoz	123,8	126,2
08 Komunikacije	101,5	100,8
09 Rekreacija i kultura	111,5	107,8
10 Obrazovanje	102,4	101,0
11 Restorani i hoteli	111,0	109,1
12 Ostala dobra i usluge	108,1	105,6

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (M2)³² na kraju studenog 2022.godine iznosila je 32,8 mlrd. KM što je povećanje od 5,7% na godišnjoj razini. U okviru M2, rast je zabilježen kod transakcijskog novca (M1) sa 11,4% g/g dok je kvazi novac (QM) smanjen za 1,6% g/g. Ukupan iznos M1 bio je 19,4 mlrd. KM, a QM 13,4 mlrd. KM.

U skladu s tim, najveći doprinos rastu M2, u okviru transakcijskog novca ostvarili su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 4,6 p.p. i gotovina izvan banaka sa 1,8 p.p. dok su u okviru QM, pozitivan doprinos rastu od 1 p.p. imali samo prenosivi depoziti u inozemnoj valuti, a preostale dvije komponente ostali depoziti u domaćoj valuti i ostali depoziti u inozemnoj valuti imale su negativan doprinos (0,3 p.p. i 1,3 p.p. respektivno). Prema strukturi udjela u ukupnoj novčanoj masi, najveće učešće imali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 40,9% nakon čega slijede ostali depoziti u inozemnoj valuti sa 21% , gotovina izvan banaka sa 18,1% udjela, a preostalih 19,9% činili su ostali depoziti u domaćoj valuti i prenosivi depoziti u inozemnoj valuti (8,9% i 11% respektivno).

Tabela 7: Monetarni agregati u studenom 2022.godine i stope rasta XI 2022/XI 2021

	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
Opis	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	5.957,1	13.437,2	19.394,3	2.923,9	3.603,8	6.899,9	13.427,5	32.821,8
Stopa rasta g/g	10,2%	11,9%	11,4%	-3,6%	9,2%	-5,7%	-1,6%	5,7%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac (M0) zabilježio je rast od 3,4% g/g sa iznosom od 14,6 mlrd. KM na kraju studenog 2022.godine. U posmatranom razdoblju, samo je gotovina izvan monetarnih vlasti imala pozitivan doprinos rastu M0 sa 3,8 p.p. Preostale dvije sastavnice M0, depoziti banaka kod monetarnih vlasti i prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti imali su negativan doprinos rastu M0 sa 0,3 i 0,1 p.p. respektivno. U okviru M0 najveće učešće imali

³² Monetarni agregat M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Monetarni agregat QM obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM.

su gotovina izvan monetarnih vlasti sa 50,4% i depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 47,6% udjela, a prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti 2% udjela.

Tabela 8: Pričuvni novac u studenom 2022.godine i stope rasta XI 2022/XI 2021

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	7.349,3	6.930,4	291,0	14.570,7
Stopa rasta g/g	7,8%	-0,5%	-4,4%	3,4%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo računa obveznih pričuvi kod CBBiH smanjen je u odnosu na studeni prošle godine za 4,7% i iznosio je 6,7 mlrd. KM. Prosječne obvezne pričuve iznosile su 3,1 mlrd. KM uz rast od 4,5% g/g dok je višak iznad obveznih pričuva umanjen za 11,4% sa iznosom od 3,6 mlrd. KM. U strukturi prosječnog salda računa obveznih pričuva kod CBBiH udio viška iznad obveznih pričuva iznosio je 53,8% dok su prosječne obvezne pričuve imale udio od 46,2%. Prosječna stopa obvezne pričuve nije se mijenjala i iznosila je 10% dok je implicitna stopa bila 21,7%.

Tabela 9: Prosječne obvezne pričuve u studenom 2022.godine i stope rasta XI 2022/ XI 2021

Opis	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Razlika (višak iznad obveznih pričuva)	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
	1	2	3	4	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	30.964,8	3.096,5	6.709,0	3.612,5	10,0%	21,7%
Stopa rasta g/g	4,5%	4,5%	-4,7%	-11,4%		

Izvor: CBBiH

Ukupne bruto devizne pričuve na kraju studenog 2022.godine iznosile su 15,9 mlrd. KM i smanjene su za 1,3% g/g. Depoziti kod nerezidentnih banaka imali su udjel od 48,3% i rast od 91,8% ali su investicije u vrijednosne papire čiji udjel u deviznim pričuvama iznosi 47,6% imali smanjenje iznosa za 33,4% g/g. Inozemna valuta u trezoru CBBiH imala je udjel od 3%, a zlato 1% učešća.

Pokrivenost pričuvnog novca (M0) bruto deviznim pričuvama iznosila je 109,2% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

Tabela 10: Bruto devizne pričuve u studenom 2022.godine i stope rasta XI 2022/XI 2021

Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno bruto devizne pričuve
	Stanje u mil. KM	159,6	0,1	482,8	7.686,6	0,0	7.577,7
Stopa rasta g/g	-45,7%	-92,1%	8,8%	91,8%	-	-33,4%	-1,3%

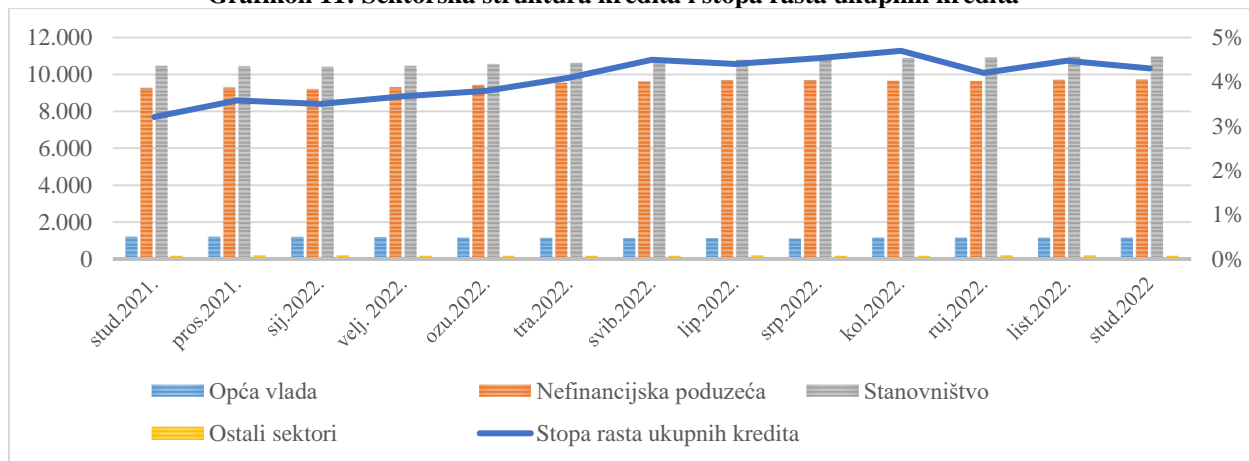
Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Ukupni krediti na kraju studenog 2022.godine bili su oko 22 mlrd. KM što je rast od 4,3% u odnosu na studeni 2021.godine. Rast je vođen skoro podjednakim stopama doprinosa sektora stanovništva i sektora nefinancijskih poduzeća ukupnom rastu kredita. Krediti iz sektora stanovništva uvećani su za 4,9% g/g na iznos od 10,9 mlrd. KM sa doprinosom rastu od 2,4 p.p.

Sektor nefinancijskih poduzeća³³ sa rastom od 4,8% g/g (i iznosom od 9,7 mlrd. KM) imao je doprinos rastu od 2,1 p.p. Krediti opće vlade imali su iznos od 1,1 mlrd. KM što je smanjenje od 4,3% g/g i samim tim doprinos rastu ukupnih kredita bio je negativan sa 0,2 p.p. Najveći udjel u ukupnim kreditima imali su krediti stanovništva sa 49,9% zatim krediti nefinancijskih poduzeća sa 44,3% i krediti opće vlade sa 5,1% udjela dok su ostali sektori imali udjel od 0,8%.

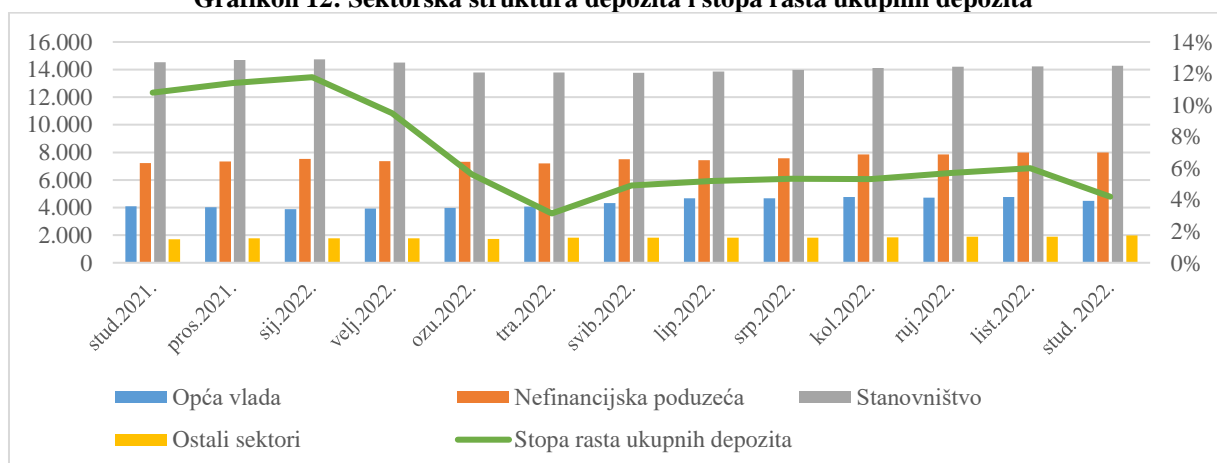
Grafikon 11: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Iznos ukupnih depozita u posmatranom razdoblju uvećan je za 4,2% g/g na iznos od 28,7 mlrd. KM. Sektor nefinancijskih poduzeća ostvario je rast od 10,6% g/g i sa iznosom od oko 8 mlrd. KM ostvario najveću stopu doprinosa rastu ukupnih depozita, 2,8 p.p. Depoziti opće vlade rasli su po stopi od 9,7% g/g (na iznos od 4,5 mlrd. KM) i njihova stopa doprinosa rastu bila je 1,4 p.p. Ostali sektori imali su stopu doprinosa od 1 p.p. i rast od 15,5% na iznos od oko 2 mlrd. KM. Sektor stanovništva imao je iznos od 14,3 mlrd. KM što je smanjenje od 1,8% u odnosu na studeni 2021. godine i samim tim doprinos rastu depozita bio je negativan sa 1 p.p. Najveći udjel i dalje imaju depoziti stanovništva sa 49,7% zatim depoziti nefinancijskih poduzeća sa 27,8% , sektor opće vlade sa 15,6% i ostali sektori sa 6,9% udjela.

Grafikon 12: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

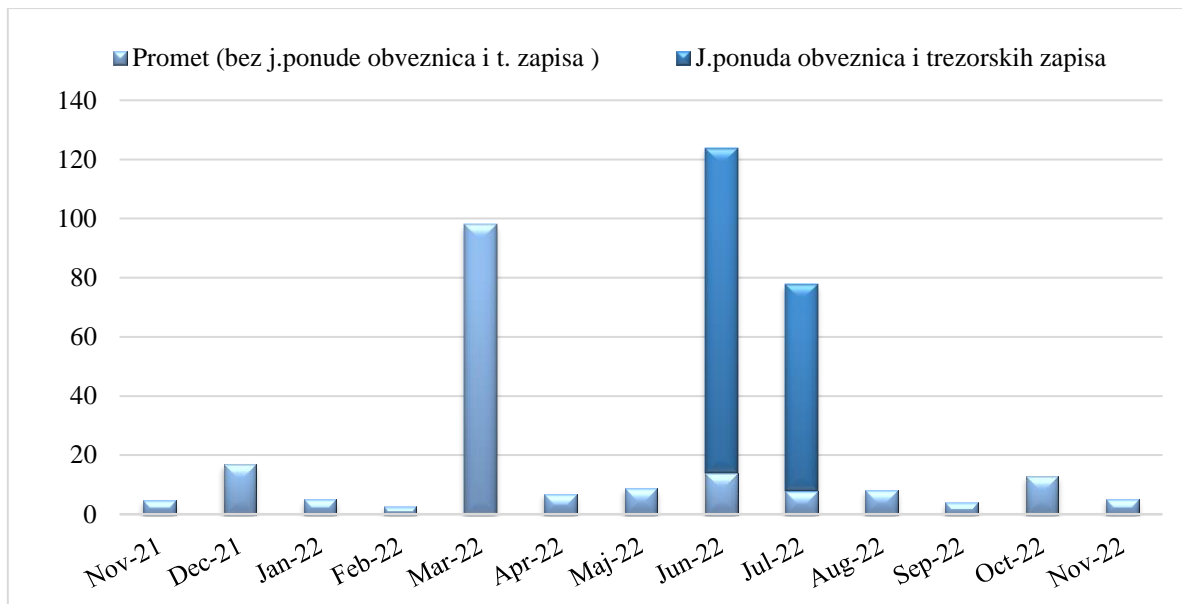
Izvor: CBBiH

³³ Sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna i nefinancijska privatna poduzeća. Sektor opće vlade čine sve razine vlade u Bosni i Hercegovini (prema sektorskoj strukturi koju je uradila CBBiH).

Berze u Bosni i Hercegovini

Promet na sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) u mjesecu novembru 2022. godine je dostigao svega 5 mil. KM uz stopu rasta od 8,1% g/g. Ovaj iznos predstavlja samo 7,3% ukupnog ostvarenog prometu u Bosni i Hercegovini. U ovom mjesecu nisu organizovane javne ponude obveznica i trezorskih zapisa.

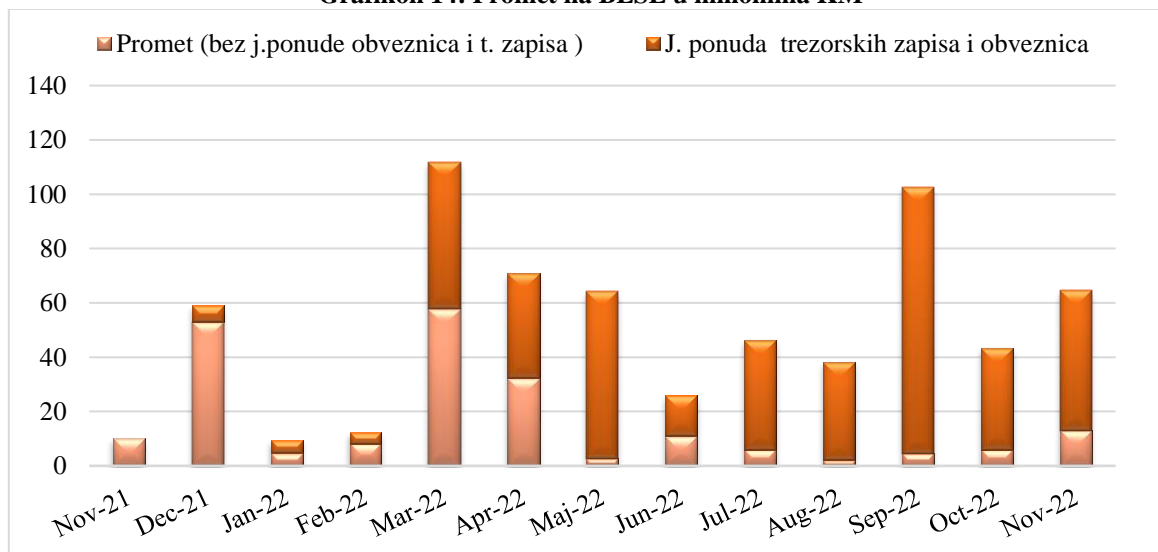
Grafikon 13: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) u mjesecu novembru 2022. godine je dostigao 64,5 mil. KM i bio je 6,5 puta veći od prometa u istom periodu prošle godine. Za potrebe emitenta je putem javne ponude trezorskih zapisa prikupljeno 51,4 mil. KM što je više za 30,9% g/g. Ovaj iznos predstavlja 79,7% ostvarenog prometa na BLSE.

Grafikon 14: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Ukupan promet na SASE i BLSE u mjesecu novembru 2022. godine je dostigao 69,5 mil. KM što je 4,7 puta više u odnosu na promet ostvaren u istom periodu prošle godine. Za potrebe emitenta je putem javne ponude trezorskih zapisa prikupljeno 51,4 mil. KM.

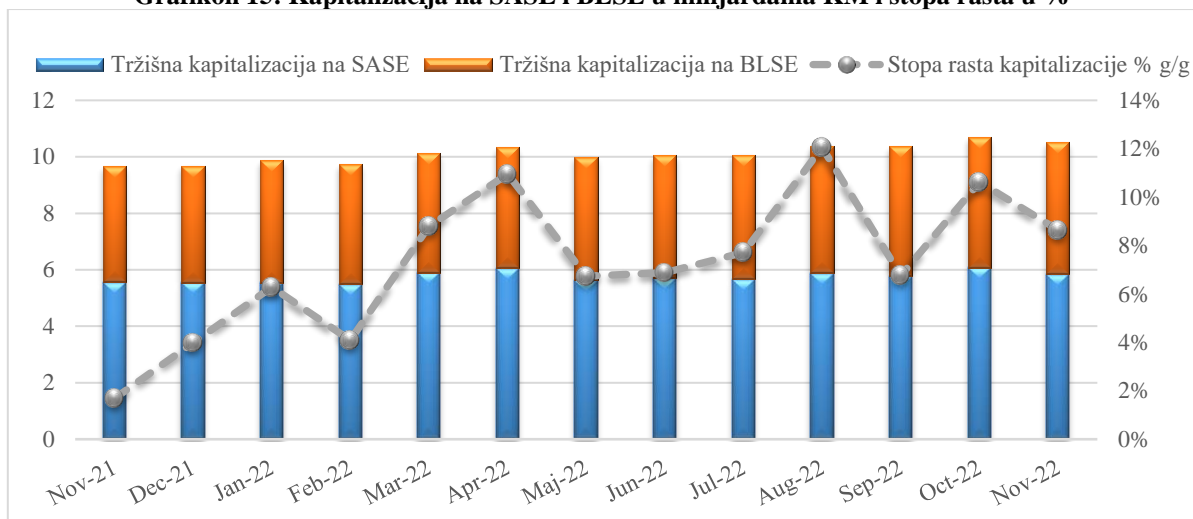
Tabela 11: Ukupana kapitalizacija (u KM) na SASE i BLSE

Period	SASE	BLSE	UKUPNO
Nov-20	5.536.679.770,2	3.968.361.290,2	9.505.041.060,4
Nov-21	5.566.951.311,0	4.098.468.181,1	9.665.419.492,1
Nov-22	5.841.665.143,0	4.659.170.912,0	10.500.836.055,0

Izvor: SASE i BLSE

Kapitalizacija na SASE na kraju mjeseca novembra 2022. godine je dostigla 5,8 mlrd. KM uz stopu rasta od 4,9% g/g. Na kraju istog mjeseca kapitalizacija na BLSE je dostigla 4,6 mlrd. KM uz stopu rasta od 13,7% g/g. Ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je dostigla 10,5 mlrd. KM uz stopu rasta od 8,6% g/g. Odnos učešća u ukupnoj kapitalizaciji SASE 55,6% prema BLSE 44,4%.

Grafikon 15: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %

Izvor: SASE i BLSE

4. Vanjski sektor

Platni bilans

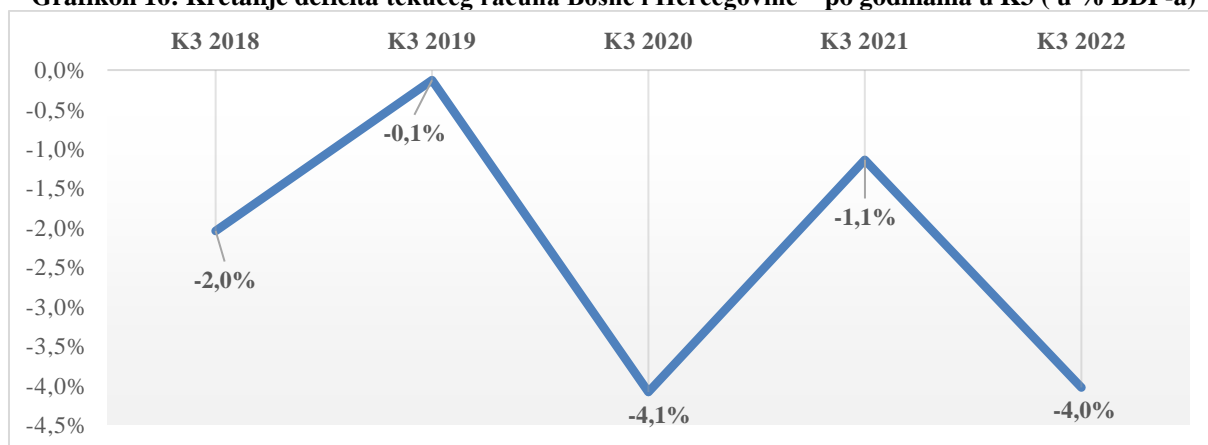
Deficit tekućeg računa je prema zvaničnim podacima CBBiH u K3 2022. godine zabilježio skoro trostruko povećanje u odnosu na isti period prošle godine (procentualno iskazano rast je iznosio 296%)³⁴. Iskazano u nominalnom iznosu deficit tekućeg računa je iznosio 488 miliona KM (K3 2022) dok je prethodne godine u istom periodu bio 123 miliona KM.

Prema dostupnim podacima deficit vanjskotrgovinske razmjene roba i usluga je, u K3 2022. godine pogoršan, povećan za 673 miliona KM, što predstavlja porast od 28,7% g/g.

Ovaj porast vanjskotrgovinskog deficita uzrokovan je porastom uvoza (roba i usluga) za 28,7% (odnosno za 1,627 milijardi KM) te rastom izvoza od 20,9% (odnosno za 954 miliona KM).

³⁴ Izvor podataka: CBBiH

Grafikon 16: Kretanje deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po godinama u K3 (u % BDP-a)

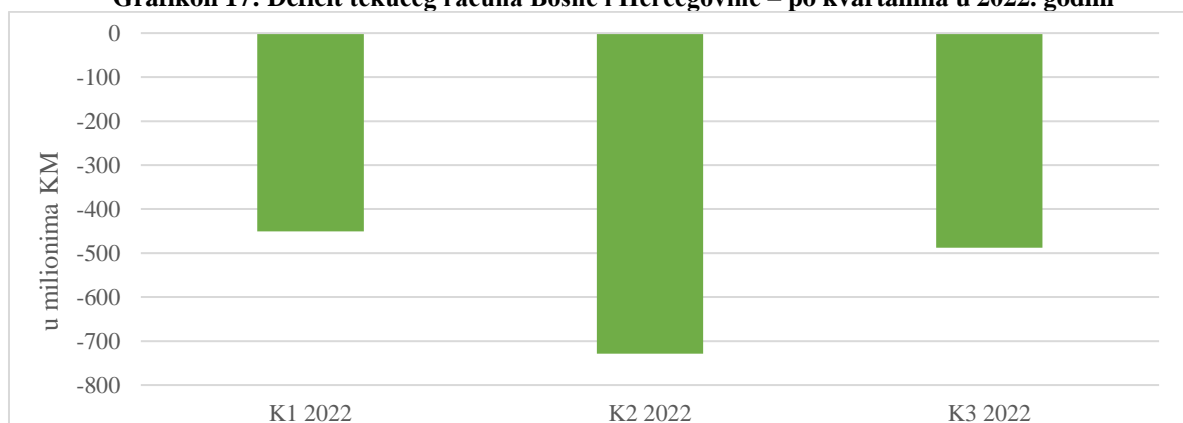

Izvor: CBBiH

Tekući neto prilivi novca iz inostranstva su u K3 2022. godine viši za 315 miliona u odnosu na isti period prošle godine (povećanje od 32,1% g/g). Do ovog rasta je došlo zahvaljujući rastu tekućih priliva za 235 miliona KM (15,8% g/g) i smanjenja odliva novca u inostranstvo za 79 miliona KM (odlivi smanjeni za 15,5% g/g).

Kod tekućih priliva novca iz inostranstva došlo je do povećanje priliva novca kod domaćinstava koji su u K3 2022. godine iznosili 1,61 milijardi KM (rast od 17,4% g/g). Za ovaj porast priliva kod domaćinstava najviše su zaslužne doznake građana iz inostranstva kao bitna komponenta priliva novca iz inostranstva koje su u posmatranom kvartalu iznosile 966 miliona KM i kao takve bilježe rast od 18,8% g/g (odnosno 153 miliona KM). I ostale kategorije u okviru priliva kod domaćinstava bilježe rast, pa su tako kompenzacije zaposlenih rezidenta Bosne i Hercegovine u inostranstvu porasle za 21% (u K3 2022. godine su iznosile 290 miliona KM dok su godinu ranije zabilježile 240 miliona KM), doznake socijalnih beneficija iz inostranstva bilježe povećanje za 34 miliona KM (12%) dok su ostali tekući transferi iz inostranstva veći za 1,7 miliona KM g/g (4,8%).

Grafikon 17: Deficit tekućeg računa Bosne i Hercegovine – po kvartalima u 2022. godini

Izvor: CBBiH

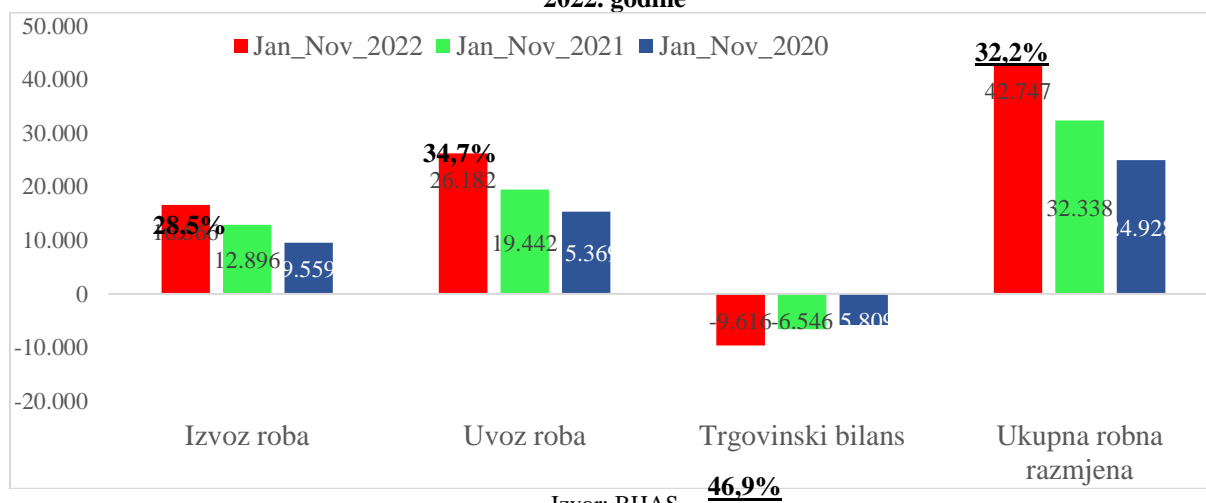
Neto odlivi prema inostranstvu su smanjeni ponajviše zbog manjih odliva iz finansijskog sektora te odliva sektora opšte vlade za 19% g/g. Nasuprot navedenih sektora odlivi prema inostranstvu u sektoru domaćinstava su povećani za 8 miliona (rast od 21,7% g/g) dok su odlivi kod nefinansijskih preduzeća veći za 68 miliona KM (28,6% g/g). Ovaj rast kod nefinansijskih preduzeća desio se pod uticajem rasta odliva od dohotka na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima, tačnije pod direktnim uticajem odliva reinvestirane dobit od direktnih investicija.

Finansiranje deficita tekućeg računa u K3 2022. godine³⁵ se odvijalo kroz povlačenje ulaganja u aktivu Bosne i Hercegovine u inostranstvu od 77 miliona KM (najvećim dijelom u finansijskom sektoru po osnovu povlačenja valuta i depozita oročenih na kratki rok), promjenu stanja inostranih obaveza za 677 milion KM (u koje ulaze strana ulaganja u vlasnički kapital od 263 miliona KM, sredstva trgovinskih kredita 294 miliona KM, sredstva za vanjsko zaduživanje - u koji ulazi otplata duga od 154 miliona KM uz umanjenje ostalih obaveza prema nerezidentima u iznosu od 34 miliona KM), sredstvima rezervne aktive od 725 miliona KM³⁶, sredstvima sa kapitalnog računa 84 miliona KM uz neto greške i propuste u iznosu od 377 miliona KM.

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Trend rasta u vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni sa svijetom iz prethodne godine nastavljen je i u 2022. godini usljed snažnog rasta potražnje iz zemalja EU i povećanja izvoznih i uvoznih cijena. Tako je vanjskotrgovinska robna razmjena u periodu januar-novembar 2022. godine povećana za oko 1/3 u odnosu na prethodnu godinu. Prema podacima BHAS-a za period januar-novembar 2022. godine rast izvoza roba je iznosio 28,5%, dok je rast uvoza roba iznosio skoro 35% što je rezultiralo povećanjem vanjskotrgovinskog robnog deficita od skoro 47% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom za period januar-novembar 2022. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Grafikon 18: Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2022. godine

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-novembar 2022. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoz roba u vrijednosti od preko 16,5 milijardi KM, što predstavlja nominalno povećanje od 28,5% u odnosu na isti period prethodne godine.³⁷ Posmatrano po kvartalima registrirane stope rasta su iznosile K1 39,9%, K2 39,9% i K3 23,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Na osnovu ovih stopa rasta se može zaključiti da je u posljednjih nekoliko mjeseci došlo do blagog usporavanja izvoza roba iz Bosne i Hercegovine u odnosu na početak godine. Ovu konstataciju potvrđuje i podatak registrirana stopa rasta

³⁵ Finansiranje deficita tekućeg računa se izračunava na sljedeći način: promjena stanja ulaganja Bosne i Hercegovine u inostranstvu + promjena stanja inostranih obaveza Bosne i Hercegovine + sredstva kapitalnog računa + neto greške i propusti - sredstva rezervne aktive

³⁶ Za razliku od monetarnog sektora gdje se analizira stanje deviznih rezervi na kraju perioda ovdje se prate tokovi novca.

³⁷ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za novembar 2022. godine-prethodni podaci“, 21.12.2022. godine.

izvoza novembru 2022. godine iznosila svega 4,4% što je znatno niže u odnosu na stope rasta u odnosu na prethodne mjeseci. Prilikom interpretacije ovih prilično visokih stopa rasta izvoza na nivou ukupnog perioda, potrebno ima ti na umu cjenovni efekat koji je najvjerojatnije doveo do ovako visokih povećanja. Naime, podaci MMF ukazuju da je ukupni indeks svjetskih cijena uvećan za preko 50%, pri čemu su najveća povećanja zabilježena u okviru kategorija energenti i hrana. Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-novembar 2022. godine posmatra po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru izvoza baznih metala (aluminij) koji je višestruko uvećan, a doprinos rastu ukupnog robnog izvoza je iznosio skoro 5 p.p. Pored baznih metala, značajna povećanja izvoza su registrirana u okviru izvoza električne energije 41,5% uz doprinos rastu od preko 2,3 p.p, zatim hemijskih proizvoda 47% 2,1 p.p, gotovih metalnih proizvoda oko 40% 1,4 p.p, električne opreme, koksa namještaja i dr...S druge strane, ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar- novembar 2022. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od preko 12,2 milijardi KM što predstavlja povećanje od preko 29,2% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, u istom periodu izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u zemlje CEFTA-e iznosio je preko 3 milijarde KM što predstavlja povećanje od skoro 42,2%. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine tokom navedenog perioda posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja zabilježena prilikom izvoza u Hrvatsku 46% (6,0 p.p), Srbiju skoro 42,9% (5,0 p.p), Njemačku 26,5% (4,0 p.p), Italiju 27,9% (3,1 p.p), Austriju 33,4% (3,1 p.p) i Sloveniju 19,3% (1,6 p.p).

S druge strane, pored povećanja robnog izvoza u periodu januar-novembar 2022. godine u Bosni i Hercegovini došlo je i do povećanja robnog uvoza. Tako je uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu u periodu januar-novembar 2022. godine prema podacima BHAS-a iznosio skoro 26,2 milijarde KM što predstavlja nominalni rast od 34,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po kvartalima registrirane stope uvoza roba su iznosile K1 43,1%, K4 2,0% i K3 31,2% u odnosu na isti period prethodne godine. U mjesecu novembru 2022. godine registrirani rast uvoza roba je iznosio 17,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Ovom prilikom vrijedi također istaći da je tokom novembra došlo do blagog usporavanja uvoza roba u odnosu na prethodnu godinu, međutim trend usporavanja nije tako evidentan kao što je to u okviru izvoza roba iz Bosne i Hercegovine.

Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana u okviru uvoza rafiniranih naftnih derivata, baznih metala, i kamenog uglja gdje je uvoz udvostručen, dok je doprinos rastu ukupnog uvoza iznosio 7,0 p.p, 4,0 p.p i 2,3 p.p respektivno. Pored ovih kategorije, značajan rast uvoza roba registriran je u okviru uvoza sirovog željeza i čelika od skoro 50% (1,7 p.p), prehrambenih proizvoda 28,6% (0,9 p.p) i dr... Ako se uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu u periodu januar-novembar 2022. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe uvezeno sa tržišta zemalja EU u vrijednosti od oko 14,8 milijardi KM što predstavlja povećanje od 28,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio je skoro 3,2 milijarde KM što predstavlja povećanje od skoro 30%. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja istog zabilježena prilikom uvoza iz Hrvatske za 51,0% (4,6 p.p), Italije 36,6% (4,4 p.p), Indije koji je višestruko uvećan uz doprinos rastu od (3 p.p), zatim Srbije 28,5% (3,2 p.p), Kine 40,1% (3,1 p.p), Turske 35% (2,0 p.p), Njemačke 16,9% (2,0) p.p, Austrije 24,4% (0,9 p.p) i Slovenije 22,1% (0,6 p.p).³⁸

Vanjskotrgovinski robni deficit u periodu januar-novembar 2022. godine iznosio je preko 9,6 milijardi KM i uvećan je za preko 3 milijarde KM, odnosno skoro 47% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Posmatrano po proizvodima najznačajnije kategorije koje su dovele do povećanja vanjskotrgovinskog deficita u 2022. godini su naftni derivati, farmaceutski

³⁸ Kada je u pitanju bh. uvoz roba u 2022. godini vrijedi istaći da je tokom godine primjetan trend rasta uvoza roba iz Indije, pa je tako ovaj rast uvoza roba iz Indije imao pozitivan doprinos rastu ukupnog uvoza roba od skoro 4 p.p. U okviru uvoza iz Indije najznačajniji udio ima uvoz sirovog aluminijuma.

preparati, motorna vozila, farmaceutski i prehrambeni proizvodi. S druge strane, Bosna i Hercegovina je nastavila da bilježi suficit u okviru kategorija kao što su električna energija, namještaj, određeni metalni proizvodi, obuća i dr.

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini u periodu januar-novembar 2022. godine iznosila je 63,3%. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama EU iznosila je 82,4%, dok je pokrivenost za zemljama CEFTA-e iznosila 93,4%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u periodu januar- novembar 2022. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 12: Vanjskotrgovinska robna razmjena u periodu januar-novembar 2022. godine po HS klasifikaciji

Izvozi uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan_Nov_2021	Jan_Nov_2022	2022/2021 promjena %		Jan_Nov_2021	Jan_Nov_2022	2022/2021 promjena %		Jan_Nov_2021	Jan_Nov_2022	2022/2021 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p/p	u mil KM	u mil KM	g/g	p/p	u mil KM	u mil KM	g/g	p/p	
UKUPNO	12892	16565	28,5	28,5	19441	26181	34,7	34,7	-6549	-9616	46,8	46,8	63,3%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIEKLA	145	181	25,0	0,3	564	720	27,7	0,80	-419	-539	28,6	1,83	25,1%
2 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	256	222	-13,1	-0,26	746	1011	35,6	1,36	-490	-789	60,9	4,56	22,0%
3 ŽIVOTINJSKOG PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	83	143	72,3	0,47	148	221	49,0	0,37	-65	-78	19,4	0,19	64,7%
4 PRERAĐEVINE PROIZVODI	350	426	21,7	0,59	1610	2020	25,5	2,11	-1260	-1594	26,5	5,10	21,1%
5 MINERALNOG PROIZVODI	1203	1853	54,0	5,04	2423	4547	87,7	10,93	-1220	-2694	120,8	22,51	40,8%
6 HEMIJSKE	878	1203	37,0	2,52	1752	2063	17,8	1,60	-874	-860	-1,6	-0,21	58,3%
7 INDUSTRIJE ILI PLASTIČNE MASE, GUMA I KAČUK	609	763	25,3	1,19	1479	1785	20,7	1,57	-870	-1022	17,5	2,32	42,7%
8 KOŽA I KRZNO	101	114	13,0	0,10	276	326	18,1	0,26	-175	-212	21,1	0,56	35,0%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	891	1093	22,7	1,57	344	467	35,8	0,63	547	626	14,5	-1,21	234,0%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI TEKSTIL I TEKSTILNI	351	483	37,8	1,03	431	588	36,4	0,81	-81	-105	30,4	0,37	82,1%
11 PROIZVODI OBUĆA, SESIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	606	720	18,9	0,89	1233	1476	19,7	1,25	-628	-756	20,5	1,96	48,8%
12 PROIZVODI OD	673	819	21,7	1,13	305	396	29,8	0,47	368	423	14,9	-0,84	206,8%
13 KAMENA, GIPSA, BISERI, PLEMENTI	146	207	41,8	0,47	393	518	31,8	0,64	-247	-311	25,9	0,98	40,0%
14 METALI I NJIHOVI BAZNI METALI	47	49	5,4	0,02	47	63	34,9	0,08	0	-14	6900,0	0,21	77,8%
15 PROIZVODI OD BAZNIH MASINE, APARATI, MEHANIČKI I TRANSPORTNA	2768	3800	37,3	8,00	2963	4291	44,8	6,83	-195	-491	151,8	4,52	88,6%
16 SREDSTVA I NJIHOVI SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I	1892	2300	21,6	3,16	2691	3355	24,7	3,42	-799	-1055	32,0	3,91	68,6%
17 RAZNI PROIZVODI	364	477	31,0	0,88	1250	1397	11,8	0,76	-886	-920	3,8	0,52	34,1%
18 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	49	72	47,2	0,18	278	333	19,8	0,28	-229	-261	13,9	0,49	21,6%
19 NERAZVRSTANO	203	210	3,4	0,05	13	24	84,6	0,06	190	186	-2,1	0,06	875,0%
20	1275	1418	11,2	1,11	481	562	16,8	0,42	794	856	7,8	-0,95	68,7%
21	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: BHAS

5. Strana direktna ulaganja

U vrijeme pisanja informacije nisu bili dostupni podaci o stranim direktnim ulaganjima za mjesec oktobar i novembar 2022. godine.

Prema posljednjim dostupnim podacima³⁹ CBBiH za prva tri kvartala 2022. godine ukupna SDU u Bosni i Hercegovini su dostigla 829,1 mil. KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 31,9% g/g. Neto finansijska aktiva je sa 23,7 mil. KM bila manja 5,4 puta u odnosu na isti period u prošloj godini. Ukupne reinvestirane zarade su sa dostignutih 633,5 mil. KM bile manje za 16% g/g i time ostvarile učešće u ukupnim SDU od 76,4%⁴⁰.

Tabela 13: Strana direktna ulaganja po kvartalima i ukupno u milionima KM

Godina	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2018.	321,4	189,8	306,2	175,1	992,4
2019.	275,4	433,3	69,6	-0,9	777,3
2020.	258,4	221,5	177,0	93,7	750,6
2021.	404,9	477,6	334,6	-183,1	1.034,0
2022.	237,7	323,6	267,9		

Izvor: CBBiH

Na osnovu provedene analize u julu 2022. agencija Moody's Investors Service potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“. U februaru 2022. agencija Standard & Poor's Poor's potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“

³⁹ BPM6_for_users_Q1_2019_Q3_2022_detailed

⁴⁰ Učešće je veće za 14,4 procentna poena u odnosu na učešće u prošloj 2021. godini.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 i 24/08), člana 54. stava (1) tačke b) i člana 56. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na _____. sjednici, održanoj _____ godine, donijelo

ZAKLJUČAK

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je **Informaciju o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – novembar/studeni 2022. godine.**

broj: _____ od _____ godine.

Broj: _____, _____ godina
S a r a j e v o

M. P.

Predsjedavajuća
Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Borjana Krišto

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 i 24/08), članka 54. stavka (1) točke b) i članka 56. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 22/03) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na _____ . sjednici, održanoj _____ godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je **Informaciju o kretanju makroekonomskih pokazatelja za januar/siječanj – novembar/studeni 2022. godine.**

broj: _____ od _____ godine.

Broj: _____, _____ godina
S a r a j e v o

M. P. Predsjedateljica
Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Borjana Krišto

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 30/03, 42/03, 81/06, 94/07 и 24/08), члана 54. става (1) тачке б) и члана 56. Пословника о раду Савјета министара Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 22/03) Савјет министара Босне и Херцеговине на _____ . сједници, одржаној _____ године, донио је

ЗАКЉУЧАК

1. Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио је *Информацију о кретању макроекономских показатеља за јануар/сијечањ – новембар/студени 2022. године.*
број: _____ од _____ године.

Број: _____, _____ година
С а р а ј е в о

М. П.

Председавајућа
Савјета министара Босне и Херцеговине
Борјана Кришто